

מנחות דף עב

עניין: מצות קצירת העומר
בלילה, ליל הסדר

הגר"א – הגדה של פסח

מה נשתנה הלילה וכו'. פירוש, כי "יום" בכל מקום לשון זכר ולילה היא נקבה, ואם כן היה צריך לכתוב תמיד אצל לילה "זאת" כמשפטה, שהיא לשון נקבות. כי ו"ת הם סימן נקבות, וסימן זכריים "י"ם] (נקבו"ת). ולכן לא מצינו בכל מקום מצוה לעשותה דווקא בלילה. והיינו כמו שאשה פטורה מן המצוות, ורוב המצוות הם לאנשים דווקא, כך הם רוב המצוות מצוותן ביום דווקא ולא בלילה. ולא מצינו כלל שיהא המצוה דווקא בלילה ולא ביום. ועכשיו נתחייב הלילה דווקא במצות ולא ביום.

והיינו מפני שנשתנה למ"ה והוא סוד אד"ם שהוא זכר, אבל הלילה הוא סוד חו"ה נעלם של מ"ה בסוד "ולילה ללילה יחודה דעת" (תהלים יט, ג). וכן המצות אינם רק לזכרים, ונקבות פטורין דוגמות הלילות. וזהו שהקשה, למה נשתנה הלילה שיהא חו"ה, והיינו מחמת שנשתנה למ"ה מכל הלילות שהן נקבות. כלומר מפני מה נתחייבה הלילה הזאת במצות יותר מכל הלילות, וזה הקושיא בכלליות. ועכשיו מפרש בפרטות המצות שהלילה הזה נתחייב בהם, "שבכל" כו'.

ציונים וביאורים על הגדה של פסח

עם פירוש הגר"א - הגר"ש פכטמן

לה. יש לדון בזה בכמה מצות שזמן חיובם הוא בלילה, ומשנה שלמה שנינו (מגילה כ, ב) כל הלילה כשר לקצירת העומר ולהקטר חלבים ואברים. וי"ל דקצירת העומר מצותה רק מדרבנן ולא חשיב ליה כאן (ולדעת רבי במנחות עב, א, אף נקצר ביום כשר), והקטר חלבים ואברים מצותן בלילה רק אם לא נתאכלו ביום כמב' בפסחים נט, ב. ומהמצות המתחלקות ליום ולילה כק"ש והדלקת הנרות בביהמ"ק וקידוש היום, ג"כ אין להקשות, דיי"ל דבכולהו המצוה היא אחת ליום ולילה, וחלקה מתקיימת ביום וחלקה בלילה, וכבר דנו בזה ואכמ"ל, ועי' להלן הע' לו. וספירת העומר שמצותה בלילה י"ל שבאמת מצותה על מנין היום, אלא שמונין מתחילת היום שהוא הלילה, וכלשון הרמב"ם (פ"ו תו"מ הכ"ב) ומתחלת היום מונין לפיכך מונה בלילה כו'. ופסח שני הנאכל בלילה אף לד' רבי בפסחים צג, ב, דרגל בפנ"ע הוא, מ"מ ודאי שעניינו הוא כעין פסח ראשון ובני חדא בקתא ניהו. וכמו"כ י"ל במצות אכילה בסוכה בלילה הראשון של חג, דהוא ג"כ ילפינן ליה מג"ש דט"ו ט"ו,

חיד"א – פתח עינים פסחים דף קט

ע"ש והמפרשים פירשו דנפקא מקרא דכתיב ליל שמורים הוא לה' הוא הלילה הזה לה' ואמרו רז"ל דאין הקב"ה מיחד שמו על הרעה דכתיב ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה אי"כ איך הכתוב כאן מיחס הלילה לה' ומוכרח שהיתה מאירה אותה הלילה והיינו דקאמר רנב"י אמר קרא ליל שמורים הוא לה' ומדכתיב ה' גבי לילה ש"מ שהיתה מאירה כיום ואי"כ אין כאן מויקין דלא שכיחי אלא בלילה ולא ביום וכתוב שמורים לכל בני ישראל לדורותם ואהני שכל לילי פסחים אין כאן מויקין מעין דוגמא לליל פסח ביצ"מ. ויתקרב קצת הענין עדיה דבליל פסח

אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא ליל שמורים הוא לה' לילה המשומר ובא מן המויקין כתב הרב עיון יעקב פי' לפי דבאותו הלילה כיום יאיר כדכתי' ויאר את הלילה ודוקא בלילה החשך יש רשות למויקין ולא ביום שאין רשות להזיק עכ"ל ועמו הסליחה דקרא דכתיב ויאר את הלילה נאמר פ' בשלח בליל ז' של פסח שעמוד האש האיר לישראל משא"כ בליל פסח שהיו בבתיהם ספונים :

אמנם דבר ה' בפייהו אמת דאמרו בזהר פ' בא דף ל"ח ע"א על ליל פסח דהוה גהיר ליליא כיומא בתקופת תמוז וחמא כל עמא דינוי דקב"ה הה"ד. ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה

הערות על השנות אליהו

א) כל השמונה מפורשים בדף קל"א א' ז'. ופסח צ"ל אלו דברים. אמנם מ"ש עומר לר"א מכשיריו דוחין קשה דהא עומר לכו"ע דחי וז"ל דה"פ דר"א הוא דקרי קצירת העומר מכשירין ונסיק שתי הלחם מיניה ולשאר תנאי קצירת העומר לאו מכשירי מזהו נינהו אלא מזהו עממה שכן אס מלא קצור קוצר. ועי' ברש"י קל"א א' ד"ה שכן מלא קצור ונ"מ לשאר מכשירין דעומר ואכמ"ל. אמנם מה שכתב הטעם גבי מוחה וליינת. משום דלא ילבוש

שנות אליהו שבת פי"ט

שרי ר"א. כ"ד אמר ר"ע כו'. דר"ל מילה עממה דוחה ולא מכשיריה. ולר"א שמונה הן מכשירין דדוחין פסח מזה עומר שתי הלחם שופר סוכה לולב ומילה. אבל מוחה וליינת לא דחי דלא ילבוש הבגד ולא ידור צנית עד אחר השבת^א :

